

Markez

Njëqind vjet vetmi

Duke i shtrënguar për dore të dy djemtë e vet që të mos i humbte mes asaj rrëmuje të tmerrshme, duke u përplasur pas marifetçinjve me dhëmbë floriri dhe pas magjistarësh të tjerë që shfaqeshin secili me nga gjashtë krahë të përdredhur dhe, duke iu marrë fryma nga përzjerja e erës së djersës me kundërmimin e vajrave aromatike që shpërndante turma, Hose Arkadio Buendia kërkonte gjithandej, me sy të çakërritur si një i ndërkrjer, mikun e tij Melhiades, që ky t'ia zbulonte të fshehtat e pakufishme të atij spektakli të mrekullueshëm. Ai iu drejtua shumë arixinjve, por ata nuk ia kuptonin gjuhën. Më së fundi arriti tek sheshi, ku Melhiadesi e ngrinte zakonisht çadrën e vet, dhe aty gjeti një arixhi armen fjalëpakë, por që i foli spanjisht për t'i ofruar një lloj shurupi që të bënte të padukshëm. Ai sapo kishte zbrazur me fund një kupë me atë lëngun në ngjyrën e qelibarit, kur Hose Arkadio Buendia, duke e hapur rrugën me bërryla mes turmës që po e ndiqte e nimitur atë veprim, arriti ta pyeste për Melhiadesin. Arixhiu e përfshiu me një vështrim misterioz dhe sakaq u shndërrua i tëri në një pellg zifti, të qelbur dhe avullues, mbi të cilin u ngrit pezull jehona e përgjigjes së tij.

- Melhiadesi ka vdekur.

I pikëlluar nga mandata, Hose Arkadio Buendia ngriu në vend, duke u munduar të mposhte dhimbjen, derisa turma e kureshtarëve u shpërnda për të ndjekur një tjetër mrekulli dhe pellgu i armenit fjalëpakë u avullua në hijë. Ca më vonë, disa arixinj të tjerë ia vërtetuan lajmin e kobshëm që Melhiadesi kishte vdekur në ranishtat e Singapurit nga një palë ethe të forta dhe që kufoma e tij ishte lëshuar në vendin më të thellë të Gjirit të Javës.

Për të dy djemtë ky lajm ishte krejt i papërfillshëm; ata mezi prisnin që babai t'i merrte tani dhe t'i çonte tek zbulimi aq i lënduar i Dijetarëve të Memfisit. Siç ishte shpallur, ky zbulim që ekspozuar në një çadër, e cila, në lashtësi, pat qenë gjoja e mbretit Solomon. Fëmijët këmbëngulën aq shumë, sa që Hose Arkadio Buendia e zgjidhi më së fundi qesen, duke paguar të tridhjetë *reales*¹ e hyrjes dhe duke i shpënë në mesin e çadrës, ku një vigan me gjoks leshtor e me kokë të rruar, me një alamet unaze bakri të shkuar tejpertej hundës e me vargonj të rëndë në kyçet e këmbëve, bënte roje pranë një sënduku piratësh. Sapo vigani e ngriti kapakun, nga sënduku vërshoi një gulç i acartë. Brenda ndodhej vetëm një kallëp shumë i madh e i tejdukshëm, i përshkuar nga damarë të panumërt, brenda të cilëve drita e mugët përthyej në qindra yje të larmishëm. Duke e ditur fort mirë që djemtë po prisnin prej tij një përgjigje të menjëhershme, Hose Arkadio Buendia, në hutim e sipër, arriti të murmuriste vetëm këto fjalë:

- Ky është më i madhi diamant i botës!
- Jo, - e ndreqi arixhiu. - Ky është një akull!

Hose Arkadio Buendia, i turbulluar, e zgjati dorën drejt kallëpit të akullit, por vigani ia shtyu mënjanë.

- Për ta prekur, duhet të tundësh edhe pesë *reales* të tjera! - i tha.

Hose Arkadio Buendia ia pagoi. Pastaj vuri dorën mbi akull dhe e la disa minuta përmbi të, teksa zemra i rrihte si çekan nga frika dhe nga gëzimi që ndjeu gjatë prekjes së atij misteri. Pa ditur çfarë të thoshte, pagoi edhe dhjetë *reales* të tjera, që edhe djemtë të njiheshin me atë përvojë të mrekullueshme. Hose Arkadioja, djali më i madh, kundërshtoi ta prekte akullin, kurse vogëlushi Aureliano bëri një hap para, vuri dorën mbi të dhe e tërhoqi menjëherë.

- Po zien! - thirri ai i trembur.

Porse i ati nuk ia vari fare. I dehur nga ajo provë e qartë e mrekullisë, ai harroi në atë çast dështimet e sipërmarrjeve të tij të krisura si dhe kufomën e Melhiadesit, që u ishte hedhur përbindëshave të detit për t'ua shuar babëzinë e tyre të madhe. Pagoi edhe pesë *reales* të tjera dhe, duke e mbështetur dorën përmbi akull, bërtiti, a thua se po betohej mbi Dhjatën e shenjtë:

- Kjo është shpikja më e madhe e botës!

¹ Reale - lloj monedhe

13. Ç'cilësi të Hose Arkadio Buendias zbulojmë në këtë fragment? **1 pikë**
- A) Krenarinë,
B) Bujarinë,
C) Kuriozitetin,
D) Përkushtimin.
14. Pse Hose Arkadio e ka të vështirë në fillim të mësojë për fatin e Melhiadesit? **1 pikë**
- A) Melhiadesin nuk e njeh askush.
B) Melhiadesi i takon një fisi tjetër arixhinjsh.
C) Arixhinjtë nuk e kuptojnë gjuhën e tij.
D) Arixhinjve iu vjen keq t'i japin lajmin e dhimbshëm.
15. Si reagojnë dy djemtë e Hose Arkadios ndaj vdekjes së Melhiadesit? **1 pikë**
- A) Trishtohen ashtu si babai i tyre.
B) Janë indiferentë nga ajo që marrin vesh.
C) Frikësohen nga ideja e vdekjes së një njeriu.
D) Nuk e kuptojnë se çfarë do të thotë vdekje.
16. Kur autori thotë: *"I pikëlluar nga mandata, Hose Arkadio Buendia ngriu në vend"*, nënkupton se ai: **1 pikë**
- A) mbeti i shtangur pa fjalë.
B) filloi të qante me të madhe.
C) humbi ndjenjat nga tronditja.
D) u nervozua nga lajmi i keq.
17. Në cilën prej alternativave të mëposhtme është përdorur gjuha e figurshme? **1 pikë**
- A) Hose Arkadio Buendia e zgjati dorën drejt kallëpit të akullit.
B) I foli spanjisht për t'i ofruar një lloj shurupi që të bënte të padukshëm.
C) Vogëlushi Aureliano bëri një hap para, vuri dorën mbi të dhe e tërhoqi menjëherë.
D) Sapo vigani e ngriti kapakun, nga sënduku vërshoi një gulç i acartë.
18. Nisur nga konteksti, në fjalinë *"Duke e hapur rrugën me bërryla mes turmës që po e ndiqte e nemitur atë veprim"*, fjala e nemitur ka kuptimin: **1 pikë**
- A) e shqetësuar,
B) e habitur,
C) e ekzaltuar,
D) e interesuar.

19. Ç'marrëdhënie ka pasur mes Hose Arkadio Buendias dhe Melhiadesit? Shpjegoni përgjigjen tuaj duke e ilustruar me një shembull nga fragmenti.

3 pikë

20. Përse autori ka ndërthurur realen me fantastiken? Identifikoni dy momente të tilla në fragment.

3 pikë

21.

a) Çfarë nënkupton ardhja e arixhinjve në Makondo (vendi ku ndodh ngjarja)?

1 pikë

b) A mendoni se arixhinjtë janë ndryshe nga banorët e këtij vendi? Argumentoni mendimin tuaj.

2 pikë

22. Zbuloni dy karakteristika të stilit të Markezit në këtë fragment.

2 pikë

- _____
- _____

23. Çfarë ka të veçantë në faktin se akulli konsiderohet nga Hose Arkadio Buendia si shpikja më e madhe e botës? Ç'kuptojmë për vendin apo kulturën e tij nëpërmjet kësaj të veçante?

2 pikë

24. Analizoni mënyrën e rrëfimit në këtë fragment, veçanërisht pozicionin e narratorsit.

2 pikë
